

**अनुसूचित जातीच्या सुशिक्षित बेरोजगारांसाठी  
व्यवसायाभिमुख क्षमतावृद्धीसाठी प्रशिक्षण कार्यक्रम  
सुरु करण्यास मान्यता देण्याबाबत.**

**महाराष्ट्र शासन**

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,  
शासन निर्णय क्रमांक : इबीसी २००६/प्र.क्र.१४८/मावक-२,  
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०००३२  
दिनांक : १५ सप्टेंबर, २००६

**वाचा :-** १) संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्रमांक : सकसं/  
विघयो/व्य.प्र./२००६, दिनांक २० जून, २००६.

२) संचालक, हॉर्टीकल्चर ट्रेनिंग सेंटर, तळेगाव दाभाडे, ता.मावळ, जि.पुणे यांचे  
पत्र क्रमांक : एचटीसी/डीआयआर/प्रपोजल/१८९७/०६, दिनांक २० जून, २००६

**प्रस्तावना :-** जागतिकीकरण, खाजगीकरण आणि उदारीकरण या धोरणामुळे दिवसेंदिवस नोकरीच्या संधी कमी झाल्या आहेत. त्यामुळे बेकारीची समस्या जास्त उग्र झालेली आहे. भारतीय राज्य घटनेनुसार देशातील अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमातींना राजकीय व शैक्षणिक आणि नोक-यांमध्ये आरक्षण देण्यात आले आहे. त्यामुळे दुर्बल घटकातील काही सुशिक्षित युवक युवतींना शासनात, सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योगधंद्यात, सहकार क्षेत्रात, शिक्षण विभागात व तत्सम इतर क्षेत्रात नोक-या प्राप्त झाल्याने आर्थिक विकास करून स्वतःच्या पायावर उभे राहता आले आहे. तथापि यांची संख्या अत्यंत अल्प असून अनुसूचित जातीतील युवक युवतींची उच्च शिक्षणातील संधी कमी प्रमाणात प्राप्त होत असल्याने आर्थिक परिस्थितीमुळे कौशल्यावर आधारित व्यावसायिक प्रशिक्षण कार्यक्रम पूर्ण करता येत नाही. राज्यात अनुसूचित जातीतील लोकांकडे शेतीचे प्रमाणही अल्प आहे. त्यांच्याकडे असलेल्या जमिनीमध्ये बारामाही पाणी, भांडवल किंवा आधुनिक तंत्रज्ञानाची उपलब्धता कमी आहे. अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांच्या सुशिक्षित बेरोजगारांना शेती किंवा त्या संलग्न जोडधंद्यातून परंपरागत पध्दतीने शेती व्यवसाय करून उपजिवीका करणे अवघड आहे. त्याकरीता त्यांना कृषि औद्योगिक, कृषि प्रक्रिया, फळबागा, फुल शेती, रेशिम उद्योग, कृषि पणन, मत्स्यव्यवसाय, पशु संवर्धन, दुग्ध प्रक्रिया यासारख्या बाबींवर प्रशिक्षण देऊन कौशल्य वृद्धी करण्याची आवश्यकता आहे. या सर्व बाबींचा विचार करून अनुसूचित जातीच्या सुशिक्षित बेरोजगारांना व्यवसायाभिमुख क्षमता वृद्धीसाठी विशेष घटक योजनेंतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रम देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

**शासन निर्णय :-** अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकातील सुशिक्षित बेरोजगारांना व्यवसायाभिमुख कौशल्य प्राप्त करून घेण्यासाठी महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे तर्फे तळेगाव दाभाडे, जि.पुणे येथे सुरु करण्यात आलेल्या हॉर्टीकल्चर ट्रेनिंग सेंटर मार्फत प्रशिक्षण देण्याबाबत शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. या प्रशिक्षण केंद्रामध्ये खालीलप्रमाणे अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे :-
- १) हरितगृह व्यवस्थापन
- २) हरितगृहामध्ये स्वयंचलित उपकरणांचा वापर

- ३) रोपांची अभिवृद्धी आणि रोपवाटिका
- ४) पिकनिहाय अभ्यासक्रम, गुलाब लागवड, जरबेरा आणि कार्नेशन / अँथुरियम आणि ऑर्किड
- ५) भाजीपाला लागवड, फुल पिके आणि शोभिवंत पिकांची लागवड
- ६) फळे, फुले व भाजीपाला हॉर्टीकल्चर पिकांची लागवड
- ७) फळे, फुले व भाजीपाला पणन व्यवस्थापन
- ८) सेंद्रीय शेती
- ९) व्हॅनिला लागवड आणि प्रक्रीया व विपणन

३. या केंद्रामध्ये ५ दिवस मुदतीच्या प्रशिक्षण सत्रासाठी प्रत्येक प्रशिक्षणार्थ्यास रु.४०००/- एवढा खर्च अपेक्षित आहे. सदर शुल्कामध्ये प्रशिक्षण शुल्क, निवास, भोजन, तांत्रिक माहिती, छापील साहित्य इत्यादीचा समावेश आहे. वर नमूद केलेल्या अभ्यासक्रमाव्यतिरिक्त कृषि पणन मंडळातर्फे या प्रशिक्षण केंद्रात पुढील कालावधीत सुरु करण्यात येणा-या इतर अभ्यासक्रमाचाही समावेश करण्यात यावा.

४. या प्रशिक्षणासाठी अनुसूचित जातीतील व नवबौध्द घटकातील किमान ८ वी इयत्ता उत्तीर्ण अर्जदार पात्र राहतील. सदर प्रशिक्षणार्थ्यांची वयोमर्यादा १८ वर्षे ते ४५ वर्षे दरम्यान असावी.

५. प्रशिक्षणार्थ्यांची निवड करण्यासाठी खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे.

- १) संचालक, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे. :- समिती प्रमुख
- २) विभागीय समाजकल्याण अधिकारी (संबंधित विभागाचे)/ समाजकल्याण संचालनालयातील उपसंचालक दर्जाचा एक अधिकारी :- सदस्य
- ३) विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी / समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद (संबंधित विभागातील कोणत्याही एका जिल्हयाचे) :- सदस्य


राज्याच्या सर्व विभागातील प्रशिक्षणार्थ्यांची निवड प्रशिक्षण वर्गासाठी करावयाची असल्यास समिती प्रमुखास समिती सदस्य म्हणून राज्यातील कोणत्याही विभागाच्या विभागीय समाजकल्याण अधिकारी व विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी / समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद, गट-अ यांची सदस्य म्हणून निवड करण्याचे स्वातंत्र्य राहिल.

६. सदर समितीने दर महिन्याला अनुसूचित जाती / नवबौध्द घटकांच्या किमान २०० प्रशिक्षणार्थ्यांची निवड करावी व निवड याद्या डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांनी संचालक, हॉर्टीकल्चर ट्रेनिंग सेंटर, पुणे यांचेकडे पाठवाव्यात. प्रशिक्षण सत्र संपल्यानंतर संचालक, हॉर्टीकल्चर ट्रेनिंग सेंटर, पुणे यांनी अहवाल संचालक, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांच्याकडे पाठवावा.

७. याबाबत होणारा खर्च येत्या हिवाळी अधिवेशनात पुरवणी मागणीद्वारे करण्यात येणा-या तरतूदीतून भागविण्यात येईल. सदर आदेश या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून अंमलात येईल. तसेच याबाबत संचालक, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

८. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने व त्या विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ५३३/ ०६/व्यय-१४, दिनांक २९.८.२००६ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.
९. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून, त्याचा संगणक क्रमांक २००६०९०११२२८००००९ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,



( नं. मा. शिलंबंत )  
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.राज्यपाल यांचे सचिव  
मा.मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव  
मा.मंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव  
मा.राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव  
मा.अध्यक्ष, अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती आयोग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.  
प्रधान सचिव, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.  
महासंचालक, यशवंतराव चव्हाण विकास प्रबोधिनी, पुणे.  
आयुक्त, कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.  
आयुक्त, अपंग कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.  
संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे  
संचालक, हॉर्टीकल्चर ट्रेनिंग सेंटर, तळेगाव दाभाडे, ता.मावळ, जि.पुणे  
संचालक, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.  
संचालक, विमुक्त जाती भटक्या जमाती, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.  
सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी,  
सर्व विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी,  
सर्व समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद  
महालेखापाल महाराष्ट्र-१/२ (लेखा परीक्षा) (लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई/नागपूर  
वित्त विभाग (व्यय १४) मंत्रालय, मुंबई  
अवर सचिव, अर्थसंकल्प, सा.न्या. व वि.स.विभाग, मंत्रालय, मुंबई  
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.  
कक्ष अधिकारी (विघयो १), सा.न्या.व वि.स.विभाग, मंत्रालय, मुंबई.  
निवड नस्ती, मावळ २